La tornada d’En Colom a Barcelona

Autor: Jordi Bilbeny
Data de publicació: 03-04-2018

Avui 3 d’abril del 2018 es compleixen 525 anys de la tornada d’En Cristòfor Colom a Barcelona, venint d’Amèrica, en la seva primera expedició transoceànica. Publiquem, per conmemorar-ho, un article antic d’En Jordi Bilbeny que ho glossa documentadament.

El tema de la dilucidació de la ciutat i el port d'on va salpar En Cristòfor Colom cap a la descoberta d'Amèrica no es pot deslligar de l'aclariment de la ciutat i el port on va sorgir a la tornada del Nou Món. El seu fill Ferran, a la Història de l'Almirall, ens ho exposa així: "Després, dimecres 13 de març, a dues hores del dia, l'Almirall donà vela per anar a Sevilla; el divendres següent, a migdia, entrà a Saltes, i sorgí dins els port de Palos, d'on havia sortit el tres d'agost de l'any passat de 1492". Sembla, doncs, evident que En Colom va tornar al mateix port d'on havia sortit, i que, segons totes les traces textuals, aquest havia de ser el de la ciutat andalusa de Palos.

Ara bé, més enllà d'aquesta notícia escadussera, hi ha un segon fet a tenir en compte, encara més transcendental, al meu parer, per situar aquest port d'arribada en la seva exacta situació geogràfica: un gran nombre de cronistes recullen la dada que En Colom va venir des de Palos fins a Barcelona, per terra, a fer relació del seu viatge als reis. En López de Gómara, a l'Hispania Vitrix, explica detingudament: "S'estaven els Reis Catòlics a Barcelona quan En Colom va desembarcar a Palos i hi hagué d’anar. Mes, encara que el camí era llarg, i molta la nosa del que portava, fou molt honrat i famós perquè sortien a veure'l pels camins per la fama d'haver descobert un altre món".

El Pare Cases, tanmateix, el fa passar per Sevilla, abans que vingui a Barcelona. I així escriu a la Història de les Índies: "Sortí de Sevilla amb els indis i amb totes les altres coses. Tant va començar la fama a volar per Castella que s'havien descobert noves terres que es deien les Índies, i tanta gent i tan diversa i coses novíssimes, i que per aquell camí venia el qui les descobrí i duia amb ell aquella gent; [que] no només dels pobles per on passava sortia el món a veure'l, ans molts dels pobles remots del camí per on venia es buidaven, i s'atapeïen els camins per venir-lo a veure i avançar-se els pobles a rebre'l".

Conformement ho descriu l'Antonio de Herrera, a la Historia General de los Hechos de los Casellanos: "Determinat l'Almirall de no anar per mar a Barcelona, donà avís als Reis Catòlics de la seva arribada i envià un sumari del que havia succeït". I al cap de pocs dies "sortí de Sevilla havant-se estès per tot el Regne la fama d'aquesta novetat, i la gent sortia pels camins a veure els indis i l'Almirall".

Com que aquest era un passatge revelador que evidenciava, en els redactats primitius, el nom del port que ens ocupa, els censors de la Corona el feren desaparèixer per complet de les narracions de l'Oviedo, de Fra Pedro Simón, de l'Alonso de Santa Cruz i de l'Andrés Bernáldez, i l'enfosquiren en d'altres. Al llibre d'En Ferran Colom la gent no surt a rebre el Descobridor de camí de Sevilla a Barcelona, sinó de Palos a Sevilla: "L'Almirall anà per terra a Sevilla, amb ànim d'anar d'allà a Barcelona, on hi havia els Reis Catòlics. I en el viatge s'hagué de detenir, encara que poc, per la molta admiració dels pobles per on passava". Però, tot i l'argúcia del censor, En Ferran també acaba fent venir En Colom per terra fins a Barcelona. I a la Crònica de València, En Martí de Viciana ens fa ja saber, contra l'opinió general, que En Colom "costejant, navegà cap a Barcelona".

Les contradiccions observables en aquest punt del retorn del Descobridor, han portat En Rumeu d'Armas a voler clarificar l'assumpte. I, a Colón en Barcelona, ens assenyala que el propòsit era de venir per mar a Barcelona; "nogensmenys, per causes ignorades, que molt bé poden atribuir-se al mal estat de les naus i al retard que suposaria el viatge per mar, l'Almirall es dirigí per terra a la capital del Principat". Visió que ve corroborada pel parer d'En Ferran Soldevila, el qual, a la seva Historia de Espanya ens assegura que quan En Colom va desembarcar a la Península, "els Reis es trobaven a Barcelona. El descobridor havia pensat prosseguir per mar el seu camí fins a la ciutat comtal, però els Reis li ordenaren que fes el viatge per terra". Cosa que va fer, com expressen força cronistes, amb tota naturalitat.

Vistes així les coses, em sembla clar que si En Colom anà per terra des d'un port determinat fins a Barcelona, aquest port no podia estar gaire lluny d'aquí, i hauria de caure dins una franja del litoral català, pròxim a la ciutat comtal. Només per aquesta raó s'explicaria que els censors fessin desaparèixer aquest passatge de les cròniques, com ja anteriorment havien retocat el nom del port de partença. A mi, em costa de creure que, després de set mesos de viatge, d'haver salvat –ja tornant– una tempesta on tothom es veia perdut, de portar mariners malalts i d'haver-se mort alguns indis que anaven a les naus, En Colom decidís fer el trajecte de Sevilla a Barcelona per terra, creuant tota Espanya. Tinc les meves raons per no creure-m'ho. I no m'ho crec.

La data clau de l'arribada a Barcelona

Si bé un gran nombre de cronistes estan d'acord a fer arribar En Colom a Palos el divendres 15 de març del 1493, no ho estan, però, a l'hora de triar una data per a la seva arribada a Barcelona. En Cases, En Ferran Colom i l'Herrera diuen que va entrar a la capital a mitjan mes d'abril. L'Oviedo només comenta que fou "al mes d'abril". Però En Gómara ja ens assegura que "entrà a la cort, amb molt de desig i concurs de tothom, el 3 d'abril, un any després que en sortí". I la mateixa data donen En Martí de Viciana i l'Esteban de Garibay.

Com que fóra absurd que els censors escurcessin els dies de viatge entre Sevilla i Barcelona, per tal com la comitiva es quedaria sense temps material per fer un desplaçament tan llarg, és d'una gran obvietat que el que feren fou allargar-los. I, fins i tot, és possible que la presumpta arribada a Palos el 15 de març, també estigui desplaçada. Per En Llorenç Gandol, un viatge així "és material[ment] i moralment impossible [...] perquè diuen que va arribar a Palos de Moguer el 15 de març; i d'allí encara van anar a Sevilla, on van ser rebuts triomfalment i on En Colom es va estatjar a casa del comte de Cifuentes i, després, també va ser rebut per l'Arquebisbe Diego Hurtado de Mendoça, etc., etc. Ara bé –i no se'n pot dubtar–, si és cert que varen arribar a Barcelona el 3 d'abril (i d'això en tenim molts i indubtables documents i testimonis presencials), els restaven menys de quinze dies per fer el llarg viatge". I justament perquè és inversemblant un tal viatge en deu o dotze dies, "els mateixos cronistes i, darrera d'ells, els historiadors, reconeixen que és impossible que poguessin arribar a Barcelona el 3 d'abril i ho arreglen retardant a llur arbitri la data d'arribada a Barcelona", conclou En Gandol.

D'altra banda, En Cases ens assegura que des que van sortir fins que van tornar, En Colom, "trigà en el viatge i descobriment de les Índies, sis mesos i mig, que per dies foren comptats 225 dies, ni un més ni un menys". És a dir, que sortint el 3 d'agost de 1492, havia de tornar a mitjan febrer; però, aleshores, els dies comptabilitzats haurien de ser 197. Si a això hi afegim la gran quantitat de dades indirectes, relacionades amb la descoberta, que es comencen a escampar durant tot el mes de març des de la Península, m'és forçós deduir que ens trobem davant d'una nova manipulació cronològica, feta a l'efecte d'avançar la tornada i trobar temps per venir a Barcelona a través de Castella.

Parlant d'aquesta informació que es comença a detectar pel març, ens serà forçós deduir que fou durant aquest mes que En Colom tornà. En Josep M. Castellnou ha escrit, en un article intitulat "Barcelona, 1493. Qüestió de dates acusadores", que "a Itàlia ja es coneixia l'arribada d'En Colom abans del 25 de març, CINC dies anteriorment a la carta dels Reis del dia 30 de març, dient-li [a En Colom] que vingui a Barcelona! I a tota la Península també ho saben ben

aviat, com ho demostra la lletra del Duc de Medinaceli, datada el 19 de març. I encara, molt més aviat, des de Barcelona, l'Aníbal (Ianuarius) Zennaro escriu a Milà a un tal Jacobo Trotti, amb data del 9 de març".

La possibilitat que En Colom arribés a principis de març no ens hauria d'escandalitzar, car En Garibay, al seu Compendio Historial, ens diu que, de tornada, "va trigar només cinquanta dies". Com que, pel Diari de Bord, sabem que En Colom salpà del Golf de les Flextes, a les Antilles, "el dimecres 16 de gener" –exactament el mateix dia que reporta En Ferran Colom–, al cap de cinquanta dies ens trobaríem al 5 o 6 de març, data coincident amb el 4 i 5 de març que donen En Cases i En Ferran Colom, respectivament, per l'arribada del Descobridor a Portugal.

Portugal per Catalunya: un canvi subtil

Ara bé, si En Colom hagués desembarcat del cert a Lisboa i d'aquí escrit al rei Ferran, que es trobava a Barcelona, aquest no hauria rebut mai la notícia abans del 10 de març. Pel Dietari de l'Antic Consell Barceloní som conscients que el correu que, el 2 de gener de 1492, envià el rei Ferran des de Granada als consellers de Barcelona per notificar-los la nova de la conquesta d'aquesta ciutat, el reberen el dia 18 del present. O sigui que trigà 16 dies. Però com que la carta de l'Aníbal Janer (o Ianuarius) emesa des de Barcelona, és datada el 9 de març, tenim menys de cinc dies des del moment que En Colom enviaria la presumpta lletra des de Portugal i la cort catalana la rebria. I això només torna a ser possible si el Descobridor la trametia des d'una ciutat catalana. En conseqüència, els fragments de les cròniques que relaten l'arribada a Lisboa i els seus moviments per Portugal, són una adulteració, que vindria a substituir el nom real del port on desembarcà En Colom a Catalunya i la seva ruta posterior.

Ho veurem fàcilment si tenim present que, segons En Cases, quan En Colom aporta dins el Tajo, "escriu al rei de Portugal", mentre que, per En Ferran Colom, "va enviar molt prest un correu als Reis Catòlics". Seguint En Cases, un cop En Colom fou entrat al riu, no va anar directament a ancorar a Lisboa, sinó que es va quedar a l'entrada. Va escriure al rei de Portugal, suplicant-li que "li manés donar llicència per anar amb la caravel·la a la ciutat de Lisboa", atès que es trobava en un port despoblat i l'or que duia d'Amèrica estava exposat a eventuals perills. En Colom rep la carta responsiva del rei de Portugal "amb un cavaller que es deia Martí de Noroña, per la qual li pregava que anés on ell era, puix no feia temps per anar amb la caravel·la". I així és com En Colom, en lloc d'entrar al port de Lisboa, es desplaça, riu amunt, fins a Sacamben, on el rei s'estava. Si tornem a comparar el text d'En Cases amb el d'En Ferran Colom ens adonem que per aquest, l'Almirall "va arribar amb temporal a Lisboa" i que, com que la gent l'anava a rebre, "el mar estava quasi ple de barques i bots dels portuguesos". L'endemà, llegida la carta que li havia tramès el rei, En Colom es desplaça fins a "Valparaíso, on hi havia el rei". Les mateixes contradiccions –per tant com ambdós cronistes treballaren sobre uns mateixos originals– són l'evidència de les manipulacions: En Ferran el fa entrar a Lisboa, En Cases no; aquell ens diu que el rei s'estava a Sacamben, aquest el fa estar a Valparíso. Fos com fos, el que no podia passar mai, és que per veure En Colom, "el mar estava quasi ple de barques i bots", perquè se'ns acaba de dir que havia aportat riu amunt, llevat de quan se'ns diu explícitament que ho féu a Lisboa.

Si En Colom hagués entrat verament al port de Lisboa, no hauria pogut datar la Lletra que adreçà als reis, anunciant el descobriment, "a la mar d'Espanya". La Varela, que no passa per alt aquesta qüestió, ens diu resoluda que "En Colom no es trobava a la mar d'Espanya, sinó entrant al port de Lisboa". Amb tot, i com que ara ja sabem que no era a Lisboa, em sembla obvi que s'havia de trobar dins els termes d'aquesta mar sobredita. Per això mateix, a l'ànima que venia a la carta que adreçà a En Santàngel, ens assegura que es trobava "a la mar de Castella", tot i dir-nos que està "feta a la caravel·la sobre les Illes de Canària". El paràgraf resulta inaudit, puix pel Diari de Bord En Colom ens advera que tornà per les Illes Açores. Vistes així les coses, ¿sobre quines Illes, situades a la mar d'Espanya, escriví la famosa Lletra? L'única resposta plausible, perquè recull la idea d'illes i la d'una mar espanyola, juntament amb la idea de final de viatge i de "gran victòria" en la seva comesa nàutica, recau sobre les Illes Balears.

A més a més, fixem-nos també que el que passa entre la correspondència entre En Colom i el rei de Portugal és idèntic al que s'esdevé amb el rei català, car el monarca portuguès li aconsella que no el vagi a veure amb la caravel·la, i ja he mostrat com el Descobridor es desplaça per terra fins a Barcelona. Ultra el fet de no conservar-se aquesta correspondència amb el rei de Portugal i sí, en canvi, que la tenim pel que fa al rei de Catalunya, hi ha interpretacions textuals que ens tornen a indicar que el rei català ha estat substituït pel portuguès, a la carta de l'Anníbal Janer. A la lletra s'hi diu que En Colom "ha pres terra a Lisboa i ha escrit això [que havia descobert un Nou Món] a aquest Senyor Rei [el de Portugal], i el dit Senyor Rei li ha dit que vingui aquí immediatament". Ara bé, per la carta que el rei Ferran envià a En Colom, des de Barcelona, el 30 de març, sabem que li deia: "Veiérem les vostres lletres i tinguérem molt plaer de saber el que per elles ens escrivíreu, i d'haver-vos Déu donat tan bona fi en el vostre treball". I, més endavant, li pregava que "per servei nostre que us afanyeu tant com pugueu en la vostra vinguda (...) i no es passi el temps per l'anada allà". Per tant, és senzill de constatar com En Janer havia de fer referència a la carta del monarca català, perquè les identitats són absolutes.

El fet de canviar el rei de Catalunya pel de Portugal, o d'adulterar la naturalesa d'un català per fer-lo passar per lusità,

amb tots els canvis de context nacionals que això comportava, no és un fet aïllat i circumscrit tan sols a la tornada d'En Colom a Barcelona, sinó una constant aplicada pels censors al llarg de la història de la descoberta d'Amèrica. Així, En Ferran Colom, en parlar-nos d'En Pero Vasques, un dels navegants establerts a Catalunya, que preparà l'expedició al Nou Món amb el Descobridor, assegura que era "natural de Palos de Moguer, a Portugal". També En Gaspar Escolano, a la Decada Primera de la Historia de la Insigne y Coronada Ciudad y Reyno de Valencia, afirma que la navegació a Amèrica "ha ressuscitat com a cosa nova i mai vista al món, amb la diligència i paciència de Portuguesos". I encara, i com a súmmum de l'evidència adulteradora, fra Pedro Simón, a les seves Noticias Historiales, apunta que "En Colom sortí de Cadis en aquest descobriment [del Nou Món] per ordre dels Reis de Portugal".

Altrament, tot i que En Çurita, als Anales de la Corona de Aragon, faci desembarcar En Colom a Portugal, i entrevistar-se allà amb el rei portuguès, alhora ens innova que els Reis Catòlics, en rebent la carta del Descobridor per la qual els explicava que havia tornat del Nou Món, van enviar En Lope de Herrera davant el rei de Portugal "a advertir-lo del que passava en el descobriment que En Cristòfor Colom, el seu Almirall, havia fet en la seva navegació de Ponent, perquè entre ells s'excusessin totes les diferències que poguessin resultar sobre la conquesta de les Illes, i terres que esperaven descobrir per l'Oceà Occidental. Amb aquest Cavaller li declararen que havia arribat nova per una Caravel·la, de les que anaren amb En Colom, [que els deia] com havia trobat les Illes, i terra que anava a descobrir, i que eren poblades de gent molt disposada a convertir-se a la nostra santa Fe Catòlica". En Çurita deixa palès que els Reis Catòlics li feien saber la nova com a germà, perquè "sabien que en tindria molt plaer, així com per l'enaltiment de la nostra santa Fe Catòlica, com pel que a ells tocava".

De les quals paraules n'infereixo que hauria estat absurd que els reis catalans haguessin volgut fer saber al rei de Portugal la nova del descobriment si aquest ja l'hagués sabut i, encara més, si hagués tingut a casa seva el mateix Descobridor. Textualment, la incoherència es resol si interpretem els paràgrafs de l'anada d'En Colom a Portugal com una interpolació de la censura, perquè els de la vinguda a Barcelona ja fa temps que sabem que són totalment certs.

Una nova dada més que reveladora és el cavaller que fa de correu entre el rei de Portugal i En Colom, un tal Martí de Noroña. Doncs bé: l'Alba Vallès, en un estudi intitulat "Cartes de l'Almirall Colom al seu fill Diego", ens innova que En Colom empra també un altre Martí –En Martí de Gamboa– com a portador d'algunes de les cartes que adreça al seu fill, i que aquest correu era el fill d'En Joan de Gamboa, "gentilhome i familiar de la casa reial d'Aragó". No costa gaire, doncs, d'endevinar el canvi. En Joan de Gamboa, participà entre els partidaris joanistes a la guerra civil catalana entre la Generalitat i En Joan II. Fou senyor de la vila de Pals i capità encarregat de la defensa de la fortalesa de Torroella de Montgrí. La Vallès ens diu que "estigué casat en primeres núpcies amb l'Elionor de So i de Castre, vídua de l'Almirall Bernat de Vilamarí, amb la qual tingué un fill anomenat Martí de Gamboa". Una germana d'aquest, Isabel, estigué casada, segons documenta de nou l'Alba Vallès, amb el fill del Descboridor, En Jaume (o Diego) Colom.

De Pals a Barcelona, passant per Arenys i la Murtra

Establerta, per tant, la relació del correu reial, d'una banda amb Pals i Torroella i, de l'altra, amb la família Colom, només em queda provar un darrer rastre geogràfic per aclarir del tot la situació exacta del port, de la vila i del país que ens ocupen. Així, En Ferran Colom ens relata que el seu pare "fent el seu camí cap a Lisboa, va passar per un monestir on es trobava la reina de Portugal", però el nom del monestir ha desaparegut del text. Semblantment, En Cases ens reporta que l'Almirall "vingué a un monestir de Sant Antoni, que és sobre un lloc que es diu Villa-Franca, on es trobava la reina". Com ja és habitual, les dues descripcions coincideixen amb tota precisió amb el pas d'En Colom pel monestir català de Sant Jeroni de la Murtra, de passada vers Barcelona, on s'hi allotjaven els reis.

Així ho recull En Josep Maria Cuyàs a la seva Història de Badalona, el qual, explica que, al mes d'abril de 1493, per la festa de Pasqua de Resurrecció, els reis Ferran i Isabel feren cap al monestir i que "fou precisament en la visita que comentem que, segons tradició conservada a la Casa Latrilla («Can Roc»), al peu del camí Ral, a l'antic Mas Sunyol, ubicat a la Riera de Sant Jeroni, i a la Torre Pallaresa, els repetits Monarques reberen, a la Murtra, la visita d'En Cristòfor Colom, acabat d'arribar del seu primer viatge a Amèrica". I precisa que a Can Sunyol, "segons la tradició, s'havia aturat a descansar En Cristòfor Colom quan anava a entrevistar-se amb els reis Catòlics, que sojornaven al monestir de Sant Jeroni de la Murtra". D'altra banda, En Joaquim Font i Cussò ha recollit la tradició que al mas de Can Butinyà "s'ha dit que hi va estar allotjat En Cristòfor Colom a raó d'unes entrevistes que mantingué amb els Reis Catòlics, els quals, en aquella ocasió, es trobaven descansant en el monestir de Sant Jeroni de la Murtra". Finalment, En Jaume Aymar ha recollit als nostres dies, de boca d'un antic veí de Sant Jeroni, que "En Colom hi va fer estada i que els monjos, en comitiva, van sortir de la Murtra a buscar-lo".

Les tradicions, doncs, són ben vives i diverses. I si fa uns anys, quan foren aplegades, van ser preses amb una gran dosi d'escepticisme, ara, mercès als treballs de difusió de l'Aymar, han atès un abast força general. Però, sobretot, mercès a les tasques d'investigació d'En Francesc Albardaner, n'hem pogut tenir la pertinent corroboració documental, atès que fa uns anys va trobar a l'Arxiu Notarial de Barcelona un document on hi constava que el Mas Sunyol pertanyia

a la família dels Colom barcelonins. Per l'Albardaner, "el 1493 el mas Sunyol era propietat de la família Cessavasses, parenta de la família dels banquers Colom de Barcelona. Però encara hi ha més raons de pes per creure que En Colom va dormir en un lloc que li era familiar, ja que fins a la mort del canonge Francesc Colom i Bertran [al 1472], aquest mas va ser de la seva propietat. Podem llegir al seu testament que deixa aquesta masia als Cessavasses, que foren marmessors del dit canonge". I, referent a la connexió entre la família Colom i Badalona, apunta: "És ben conegut que la família dels banquers Colom de Barcelona tenia els drets de la parròquia de Badalona. El canonge Francesc Colom els va heretar del seu pare Jaume i aquest del seu pare Guillem Colom, cofundador de la Taula de Canvi de Barcelona. La relació entre els Colom de Barcelona i Badalona queda, doncs, ben provada. ¿És per pura casualitat que el fill natural d'En Cristòfor Colom, Ferran Colom, tingués a la seva biblioteca un manuscrit sobre les Practicas e Costumes de la Rectoria de Badalona?".

Per si encara teníem dubtes del pas d'En Colom pel monestir, caldria ara afegir dos altres testimonis fonamentals: el primer és que, segons la tradició del monestir, hi ha un retrat del Descobridor en un permòdol de la galeria sud del claustre. L'Aymar n'ha dit que "la perfecció d'aquesta cara del claustre, respecte a d'altres molt més tosques, i un estudi iconogràfic detingut, fan lícit d'atribuir aquest retrat a l'Almirall". El segon testimoni, per mi irrenunciable, i del qual ningú fins ara no n'ha dit re, són dos possibles retrats d'amerindis, també en els permòdols de l'últim tram del claustre: l'un, de fesomia negroide, nas aixafat d'amples narius i llavis molsuts; l'altre, de cara arrodonida i de cabells llarguíssims, recollits en rosca sobre les orelles, i ulls petits i estirats. El pas d'En Colom per Sant Jeroni, doncs, resta fora de tot dubte. Però si venia de Palos com es que entraria a Barcelona pels seus límits badalonins? Com és que, encara més al nord, a Arenys de Munt, també s'ha recollit la tradició de l'arribada d'En Cristòfor Colom i del seu pas per la font de la Mare de Déu del Bon Tornar, a l'ermita de Can Sala de Dalt?

En Carles Fonfria, En Marc Oller i En Josep Lluís Rodríguez, al llibre Les fonts naturals d'Arenys de Munt, ens recorden que "una llegenda que corria pel poble assegura que els primers mariners que descobriren Amèrica, abans d'emprendre el viatge, varen anar a oferir tribut a la Mare de Déu del Bon Tornar". És factible, doncs, que si alguns mariners hi anaren abans de salpar cap Amèrica, també hi fessin cap en tornant, en senyal d'acció de gràcies, fent via cap a Barcelona. Sobretot perquè, d'altra banda, sabem per l'Amades que els Sala i En Colom eren parents i que l'antic mas Sala s'havia dit Mas Colom; que, d'acord amb la llista de tripulants del segon viatge, hi ha embarcat un Pere de Sala, i que, per un document de l'escrivania de l'Anton Ruiz de Porras, som conscients que un Cristòfol de Sala treballava de paleta per En Ferran Colom, el 1526, a la casa que aquest tenia a «Sevilla». I si hem de donar crèdit a la llegenda que novament recull l'Amades, que En Colom portava a bord de la seva nau la imatge de la sobredita Mare de Déu, és del tot lícit deduir que En Pere de Sala també anà en el primer viatge.

Em preguntava més amunt: com és que En Colom va passar per Arenys i pel monestir de Sant Jeroni de la Murtra? La resposta és ben simple: perquè el Descobridor i tota la seva comitiva provenien de la vila empordanesa de Pals. Després que el rei li escrivís que vingués amb tota celeritat a Barcelona, en la carta predita del 30 de març, travessà tot l'interior de Catalunya en un parell de dies –cosa totalment factible a l'època, segons el testimoni d'En Jeroni Müntzer, del 1494, que viatja de Girona a Barcelona en un sol dia–; dormí prop de Sant Jeroni de la Murtra, en una casa de la seva família, i el tercer dia, que fou 3 d'abril, entrà amb els reis i un nombrós seguici a Barcelona, on foren rebuts multitudinàriament.

Jordi Bilbeny